

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Fortale til Urbanus Regius: Sjælens Lægedom. 1544

Citation: Palladius, Peder: "Fortale til Urbanus Regius: Sjælens Lægedom. 1544", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 324. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-palladius01val-shoot-workid91528.pdf> (tilgået 18. juli 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

*Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)*

325

III.

Fortale

til

Urbanus Regius:

Sjælens Lægedom.

1544.

326

## D. Petrus Palladius til læsseren.

HEr finder ieg atter igen et Edelt Clenodi oc dyrebar liggendefæ/ vdi denne lille/ dog merckelige D. Vrbani Regii bog/ om Siælens lægedom/ Adelen besønderlige skenckt oc giffuit/ andre til et got exempel oc efftersiun/ Gud giffuit/ at de/ som bæere saa offuerflødige meget/ paa det arme legemme/ som er dog ickun et stycke opgraffuit iord/ ind til det bliffuer ned graffuit igen/ wilde ocsaa/ effter S.Peders raad. i. Pet iij. bæere noget/ paa deris Siæl/ aff den lægedom som findes vdi denne Lægebog/ at hun motte bliffue noget bedre tilpass/ oc end || ocsaa wdsmøcket/ emod Christi hendis brwdgoms tilkommelse/ som er saare wel behoff/ paa det/ at en retsindig aand/ Siæl oc legemme motte beuaris wstraffelige til wor Herris Jesu Christi tilkommelses tid/ som den hellige Paulus scriffuer. i. Thessa. v. Fremdeles/ Gud giffue oc det/ at ingen wilde tage seg orsage til/ aff sodanne deilige oc nøttelige bøger/ oc bliffue hiemme paa deris gaarde/ fra deris Sognekircke/ om Søndage oc Høytidelige dage/ for de kunde selffue læsse vdi danske bøger/ oc der for mene/ at de haffue ingen vnderuissning ydermere behoff/ Det er en farlig mening/ oc wisselige vdaff dieffuelens indskydelse/ Ja/ hun haffuer oc maange onde wilckor met seg. Thi først pleye de snarlig at bliffue kiede wid en bog naar de den een eller to gaange || haffue offuerseet oc igennem løbet/ holde nu det for gammelt/ oc stunde effter mere nyet. Der til met forstaa de icke heller altsammen det som de saa læsse vdi Danske bøger. Ja de kunde icke heller/ saa wel trøste dem der met/ naar de haffue det best behoff/ for det er icke indtrøckt vdi hiertet wid leffuende røst/ met en god forklaring oc wdtyding/ Som den Høffuidzmand/ der tales om i Apostelers gerninger/ vdi det Ottende Capitel/ suarede Philippo/ som spwrde hannem at/ den tid han sad vdi sin wogen oc læste noget vdi Esaiaæ Prophetis bog/ om han forstod huad han læste/ huorlunde kan ieg (sagde 327

han) forstaa det som ieg læss/ vden nogen wilde det wdtye for meg/ Saa maatte Philippus stige op i wognen til hannem/ oc wdlegge hannem den sted/ rettelige/ om wor || Herre Jesu/ Thi hans læssning haffde ellers været til forgeffuis. Det er en god ting ath de som haffue den naade aff Gud oc kunde læsse/ at de brwge dem vdi gode bøgers læssninger/ naar de forstaa huad de læsse/ oc dog icke forsmåa den mundelig prædicken. Thi huad gaffn haffue de aff deris læssning/ som henge ickun wid den døde bogstaff/ oc icke komme til den rette scrifftens aand oc forstaand? Der er et tecke oc skiul for deris øyne/ at de see/ oc icke see/ læsse oc icke forstaa. Den blindhed lader Gud dem falde vdi/ for de forsmåa deris Sognekircke/ oc det salige Guds ord som der prædickes oc forkøndes/ Ja/ de andre gierninger disligeste/ som Christet folck bør at gøre/ vdi deris Sognekircke. Der for vden/ giffue de icke ackt paa/ at deris børn/ tiund oc howfolck forargis oc || foruerris der aff/ met et saare ont efftersiun/ saa at de wennes ey heller til nogen Gudfrøcktighed/ oc tør ingen tacke der for/ vden deris egne foreldere/ Som Christus taler self om sodanne hoss Matthæum/ vdi det attende Capitel/ at det wore dem bedre/ at der wore en møllestent/ om deris hals/ oc de waare ned sunckede vdi det dybe haff/ end at de skulde forarge et vngt menniske. Huad skal man sige om deris fattige wndersaatte/ som følge dem heller effter vdi det onde/ end vdi det gode/ O Herre Gud aff himmelen/ wiste de huad wbodelig skade/ de gjøre dem selffue/ oc andre/ met deris idelige frauærelse fra deris Sognekircke/ da krøbe de wel dit paa hender oc føder/ før de bleffue hiemme/ Nu er det befrøctendes/ at maange drømme hæn/ vdi den onde mening/ om || deris læssning/ at de paa det siiste/ waagne op wid en kold drøm/ da er det forsilde/ for tiden er da borte/ Wij finde io klarlige screffuit i Euangelij bøger/ at icke aleneste/ almwis folck søgte aff laang wey til Christi prædicken/ oc bleffue saa lenge hoss hannem/ at han motte end spise dem ocsaa legemlige/ paa det/ at de skulde icke forsmectis paa hiemweyen/ men ocsaa Edel folck/ Regulus/ Centurio Jairus oc andre flere søgte til hannem om hielp oc trøst/ oc 328 ingen ginge trøstløse fra hannem igen. Nu prædickes to det samme Euangelium som Christus lærde fra seg/ at ingen tør lade seg det tvære for tungt/ at gaa ride eller age offuer en bymarck/ til sin Sognekircke/ den stund Gud wil vnde dem deris helbrede/ Lader eder icke forføre/ siger Paulus/ oc der som i ere end forførde/ da lader eder || føre til den rette wey igen vdi tide. Jeg kende en Edelmænd/ ipperlig nock her vdi Siæland/ met salig ihukommelse/ end dog han wor aff det wgudelige Pawens solck/ en tid laang forførdt/ som ingen kan sige seg fri der for/ ho det wil gjøre/ han maa kaste den første steen/ paa hans nabo/ dog lod Gud hannem paa det siste/ wid sit salige ord/ føre til den rette salighedz wey/ paa huilcken han bleff siden stadelig/ saa lenge som hans liiff warede

her paa torden/ Jeg troer wisselige/ at han nød det got at/ oc at det wor en stoer orsage/ at han kom til ret bekendelse før han døde/ at han haffde saa mecktige stoer wilie/ at søge til hans Sognekircke met hans børn tiund oc howfolck/ Ja/ pleyede end gierne selff at siunge met degnen/ oc forsømde ingen tid sin Sognekircke/ naar han || wor helbrede/ huilcket wel er beuiseligt/ forhobendes at det maa end ocsaa beuege andre vdaff Adelen/ at effterfølge dette exempel/ Gud til loff/ dem selffue til salighed/ oc andre til en opbyggede vdi troen. Ellers wore det laangt bedre/ at man icke prentede danske bøger/ end at de/ som andre feste øyne paa/ oc see dem i spegel vdi/ skulde tage orsage der aff/ at wære fra den Christne forsamling/ Huor for (siger Paulus j. Cor. x.) forsmaa i den Christne menighed? Ellers vdi sin rette brwg skal denne Siælens læge bog/ saa wel som andre nøttelige bøger wære dem befalet til gode oc icke til onde/ for det er tid/ at komme de ord i hw/ som staa paa det første blad i denne bog vnder titelen/ om legommens baade oc Siælens skade/ wor Herre || Jesus beuare dem vdinden sin naade til all Gudfrøctighed/ oc dygdelighed/ de fattige vndersaatte til gode AMEN.